

Nr 91.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § i lagen om kyrkofond den 9 december 1910 (nr 141 s. 37); given Stockholms slott den 15 februari 1929.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ekle-siastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § i lagen om kyrkofond den 9 december 1910 (nr 141 s. 37).

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Cl. Lindskog.

Förslag

till

**Lag om ändrad lydelse av 6 § i lagen om kyrkofond den 9 december 1910
(nr 141 s. 37).¹⁾**

Härmed förordnas, att 6 § i lagen om kyrkofond den 9 december 1910 skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

6 §.

Av kyrkofonden skola utgöras:

1. — — — — —
10. arvode åt ordförande i boställsnämnd, varom förmåles i 32 § ecklesiastik boställsordning, med belopp, som av Konungen bestämmes.

Denna lag träder i kraft å dag, som Konungen äger bestämma.

¹⁾ Senaste lydelse av 6 § se 1925: 450.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Lindskog anför:

I skrivelse den 14 december 1926 har länsstyrelsen i Linköping gjort framställning i syfte att bereda ordförande i ecklesiastik boställsnämnd ersättning för uppsättning och expediering till vederbörande av vid ekonomiska besiktningar förda protokoll. Vidare hava följande boställsnämndsordförande nämligen Arthur Gustafson, Gust. Pettersson, Ludvig Brännström, Thore Alströmer och C. G. Olsson i en till Kungl. Maj:t ingiven skrift anhållit, att Kungl. Maj:t måtte, utan inväntande av det resultat, vartill begärd eller pågående utredning kunde föranleda, vidtaga åtgärder för att bereda ordförandena i de ecklesiastika boställsnämnderna skälig ersättning såväl för arbete med uppsättande av protokoll och övriga handlingar i dithörande ärenden, i den mån sådan ersättning ej enligt gällande bestämmelser utginge, som ock för portoutlägg och assurancesgifter, därest ej dessa senare kunde genom fribrevsrätt tillgodoses.

Innan jag går att lämna en närmare redogörelse för innehållet i ovan nämnda skrivelser och däröver avgivna utlåtanden, torde vissa erinringar i avseende å den boställsnämndsordförande tillkommande ersättningen och tillkomsten av de härutinnan gällande bestämmelserna vara på sin plats.

Enligt de författningar angående det prästerliga avlöningsväsendet, som utfärdades den 9 december 1910, utgjordes den åt prästerskapet i de territoriella församlingarna anslagna fasta egendomen dels av prästgårdar, avsedda till löntagares bostad, dels ock av löneboställen, vilka senare skulle obligatoriskt utarrenderas. Enligt ecklesiastik boställsordning av nämnda dag (nr 141, s. 42) skulle löneboställena — där de ej, såsom icke avsedda för jordbruk, erfordrade hus av särskild beskaffenhet — vara försedda med de laga hus, som av synerätt prövades nödiga. *Arrendeuppskattningen* skulle, på sätt i förordningen angående utarrendering av prästerskapets löneboställen den 15 september 1911 (nr 89) stadgades, verkställas på landet av kronofogde eller länsman (numera av landsfiskal) och i stad av magistratsperson i samråd med kontraktsprosten, tjänst innehavare, vars rätt berördes av ut-

arrenderingen, samt ombud för pastoratet (eller i visst fall för domkapitlet), varefter utarrenderingen ägde rum genom länsstyrelsen efter samråd med domkapitlet. *Ekonomisk besiktning* skulle enligt nyssnämnda boställsordning förrättas på landet av kronobetjänt i orten såsom ordförande jämte två nämndemän och i stad av magistratsperson såsom ordförande jämte två av magistraten utsedda sakkunniga män. *Av- och tillträdessyn* samt *laga syn* skulle enligt boställsordningen förrättas av judiciell myndighet: på landet av domare jämte minst två, högst fyra nämndemän samt i stad av rådstuvurätt.

Sedan vid tillämpningen av arrendeförordningen yppat sig åtskilliga brister i författningen, tillkallade statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet på grund av bemyndigande av den 17 oktober 1919 särskilda sakkunniga (*ecklesiastika arrendesakkunniga*) för att inom departementet biträda med revision av nämnda förordning. De sakkunniga — vilka på anförda skäl utsträckte revisionen även till andra författningar än arrendeförordningen — avlämnade sitt betänkande den 28 februari 1923.

Enligt arrendesakkunnigas mening vore bristerna i det dåvarande arrendesystemet hänförliga till bland andra följande omständigheter.

Den nämnd, som hade fått sig anförtrott att verkställa arrendeuppskattningen, ägde icke den sammansättning, att en fullt pålitlig arrendevärdering vore att i regel påräkna. Bestämmandet om vilka hus skulle finnas å löneboställe vore överlämnat åt en myndighet, vilken vid frågans prövning saknade erforderlig kännedom om betingelserna för boställets utarrendering och om boställets avkastningsförmåga. Den tillsyn, som utövades däröver, att arrendatorn hölle lönebostället i god hävd till hus och jord vore icke tillfredsställande.

I syfte att tillföra arrendeuppskattningsnämnden större sakkunskap, skicklighet och opartiskhet ansågo de sakkunniga nödvändigt, att för uppdraget både som ordförande och som ledamöter förvärvades verkligt dugande personer med en även på egen praktik grundad sakkunskap i jordbruk. Uppskattningsnämnden borde få sig anförtrorda även andra uppdrag än dem, som hade sammanhang med själva arrendeuppskattningen och därigenom erhålla ställningen som en ständigt fungerande nämnd, vilken de sakkunniga därför benämnde *boställsnämnd*. Sålunda borde denna nämnd jämväl hava att å löneboställena förrätta ekonomisk besiktning liksom även av- och tillträdessyn.

Beträffande verksamhetsområdenas storlek och den därmed sammanhängande frågan om arvoden och annan ersättning åt boställsnämndsordförandena framhöllo de sakkunniga bland annat följande.

Verksamhetsområdena för bisittarna i nämnden behövde enligt de sakkunnigas förslag icke sammanfalla med nämndsordförandenas. För indelningen i verksamhetsområden för nämndsordförandena borde länsindelningen vara grundläggande. I sammanhang härmed framhöllo de sakkunniga, att antalet prästboställen icke i något län överstege vad som syntes kunna läggas på en nämndsordförande att sköta. I regel understeg antalet betydligt en mans arbetsbörd. På grund härav syntes det kunna ifrågasättas, att

vissa nämndsordförande bleve gemensamma för två eller flera län. Nämndens ordförande borde äga åtnjuta fast arvode samt därjämte skäligt arvode — förslagsvis sex kronor om dagen — för uppdrag som utfördes i hemmet utan sammanträde mellan nämndens ledamöter ävensom gottgörelse för uppdrag som föranledde resa. Som motivering för förslaget om fast arvode anföra de sakkunniga bland annat: »För att ordföranden må kunna mot-svara de stora anspråk, som enligt sakkunnigas mening måste ställas på honom, därest ej den föreslagna reformen skall förlora en del av sin betydelse, måste man kunna för befattningen förvärva person av framstående duglighet. Sådant torde ej låta sig göra, om befattningens innehavare nödgas nöja sig med endast reseersättning och dagtraktamente, utan lär det vara ofrånkomligt att i första hand avlöna honom med ett fast arvode av skälig storlek.» Arvodet avsågs att utgå ur kyrkofonden. Arvodets storlek borde lämpas efter arbetets omfattning, således i stort sett efter antalet egendomar, varmed vederbörande erhöle befattning. Det borde beräknas så, att nämndsordföranden skulle hava att själv bestrida sina utgifter för expenser. Till ledning vid beräkningen av arvodet ansågo de sakkunniga, att de till kronans domänintendenter utgående arvoden kunde läggas till grund. Med hänsyn till de åt nämnda befattningshavare utgående arvodena syntes följande arvodesskala kunna uppställas

arvode 5,500 kronor när boställesnas antal är	301—350
» 5,000 » » » » »	251—300
» 4,500 » » » » »	201—250
» 4,000 » » » » »	151—200
» 3,500 » » » » »	101—150
» 3,000 » » » » »	51—100
» 2,500 » » » » »	högst 50 ¹⁾

Därest varje län med visst angivet undantag bibehölles som ett distrikt i nu förevarande hänseende, skulle arvodena för 23 stycken befattningshavare uppgå till sammanlagt 81,500 kronor.

I en till 1925 års riksdag avlåten proposition, nr 222, föreslog Kungl. Maj:ts riksdagen att antaga, så vitt nu är i fråga, dels förslag till lag om ändring i vissa delar av ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910, innefattande bestämmelser angående inrättandet av boställsnämnder samt dessas sammansättning och befogenheter m. m., dels ock förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § lagen om kyrkofond den 9 december 1910. Enligt sistnämnda förslag skulle av kyrkofonden utgöras jämväl arvode åt ordförande i boställsnämnd med belopp, som av Konungen bestämdes. Något förslag i avseende å arrendeuppskattningen framlades ej i propositionen, enär bestämmelserna därom skulle ingå i den i administrativ ordning utfärdade arrendeförordningen. Emellertid förutsatte de för riksdagen framlagda lagförslagen, att jämväl arrendeuppskattningen skulle överlämnas till boställsnämnden.

De genom propositionen framförda förslagen anslöto sig i stort sett till

¹⁾ Denna arvodesskala innebär praktiskt taget, att varje ordförande skulle åtnjuta ett grundarvode av 2,000 kronor samt ett tilläggsarvode av 500 kronor för varje helt eller påbörjat 50-tal boställen inom tjänstgöringsområdet.

de sakkunnigas förslag. Dock uttalade sig föredragande departementschefen — som i likhet med de sakkunniga ansåg indelningen i tjänstgöringsdistrikt för nämndsordförandena kunna i huvudsak genomföras med länet som indelningsgrund — för att grundarvodet för de mindre betungade ordförandena skäligen kunde beräknas till allenast 1,000 kronor. Med tillämpning av denna beräkningsgrund skulle sammanlagda arvodesbeloppet för 24 nämndsordförande bli 65,500 kronor. Vidare meddelade departementschefen, att det av de sakkunniga föreslagna arvodet för uppdrag, som icke föranledde resa, förefölle honom opåkallat.

Första lagutskottet, som i avgivet utlåtande, nr 35, yttrade sig över ifrågasvarande förslag, förklarade sig vara övertygat om att det skulle vara möjligt att, utan att erbjuda arvode, erhålla fullt lämpliga personer i uppskattningsnämnden, därest man förlänade denna en mera tillfällig karaktär. Härvid syntes uppskattningsnämndens uppdrag lämpligen böra begränsas till arrendeuppskattningar och vad därmed sammanhängde och alltså icke utvidgas till att omfatta även ekonomiska besiktningar samt av- och tillträdessyner. Uppskattningsnämnden borde enligt utskottets mening tillsättas för varje förekommande fall, men det förutsattes, att vid personvalet skulle så vitt möjligt tillgodoseas behovet av enhetlighet och kontinuitet vid för rättningar av detta slag, dock med strängt beaktande av kostnadssynpunkten. I övrigt föreslog utskottet beträffande ersättningen till uppskattningsmännen, att dessa borde erhålla rese- och traktamentsersättning enligt rese-reglementet, men ifrågasatte jämväl huruvida icke, då ordföranden torde komma att få svara för uppskattningsinstrumentets uppsättande och utskrift, expeditionersättning i någon form borde tillerkännas honom, vilken ersättning borde utgå av boställets avkastning. Bestämmelser om denna ersättning förväntades bli intagna i den reviderade arrendeförordningen.

På sätt framgår av *riksdagens skrivelse* den 2 juni 1925, nr 304, godkände emellertid riksdagen, i anslutning till en vid utskottsutlåtandet fogad reservation, i huvudsak de av Kungl. Maj:t framlagda lagförslagen, bland annat så vitt angår inrättandet av en boställsnämnd, till vilken kunde anförtros, förutom arrendeuppskattningar, uppdragen att förrätta ekonomiska besiktningar samt av- och tillträdessyner, med allenast vissa på grund av kostnadsskäl påkallade modifikationer, däribland den, att tjänstgöringsområdet för boställsnämndens ordförande något begränsades, så att det i regel sammanfölle med tingslaget. Något fast arvode till nämndsordföranden ansåg riksdagen ej vara påkallat, vadan riksdagen förklarade sig icke kunna biträda förslaget till lag om ändrad lydelse av 6 § lagen om kyrkofond, i vad nämnda lagförslag innebure, att av kyrkofonden skulle utgöras arvode åt ordförande i boställsnämnd.

Det av riksdagen godkända förslaget till lag om ändring i vissa delar av boställsordningen förelades härefter *kyrkomötet*, som i skrivelse den 3 november 1925, nr 28, anmälde, att jämväl kyrkomötet godkände berörda förslag.

Den 21 november 1925 utfärdades därefter dels, i enlighet med de av riksdagen och kyrkomötet godkända förslagen, lag om ändring i vissa delar av ecklesiastik boställsordning (nr 447), dels ock Kungl. Maj:ts ecklesiastika arrendeförordning (nr 452).

Enligt ovannämnda lag skola finnas ecklesiastika boställsnämnder, en för varje tingslag på landet jämte de städer, som ligga därinom eller som enligt Konungens förordnande skola därmed förenas till ett tjänstgöringsområde, samt en för Stockholms stad. Boställsnämnden skall bestå av tre i orten boende, i lantbruks- och därmed sammanhängande affärsförhållanden kunniga män, av vilka en, tillika ordförande, jämte ersättare för honom skola utses av vederbörande länsstyrelse. Konungen äger, där särskilda skäl sådant föranleda, rörande nämndens tjänstgöringsområde m. m. förordna anorlunda än nyss sagts (boställsordningen, 32 §) Nämnden har att verkställa arrendeuppskattning och i sammanhang därmed uppgöra förslag i fråga om vilka och hurudana hus böra finnas å löneboställe (arrendeförordningen, 4 §), att förrätta ekonomisk besiktning, å prästgård inom utgången av tionde året och å löneboställe i regel inom utgången av femte året efter det, då syn å hävden eller ekonomisk besiktning näst förut å boställe förrättats (boställsordningen, 31 §), samt att å löneboställe (ej å prästgård) hålla av- och tillträdessyn (boställsordningen, 43 §). Enligt 3 § i kungörelsen den 21 november 1925 (nr 453) med villkor och bestämmelser angående erhållande av förskott ur kyrkofonden till bekostande av viss nybyggnad å ecklesiastika löneboställen åligger det boställsnämnden att vid arrendeuppskattning, som enligt 4 § arrendeförordningen äger rum, avgiva yttranden och förslag angående beloppet av det förskott, som för boställets bebyggande bör ställas till arrendatorns förfogande, ävensom angående plan för förskottets amortering. Slutligen åligger det nämndsordföranden jämlikt 1 § kungörelsen den 4 januari 1927 (nr 2) med föreskrifter rörande tillämpningen av lagen samma dag angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall m. m. att företaga till honom överlämnat ärende till undersökning och förrättning å stället.

Beträffande den ersättning, som tillkommer boställsnämnd för vad densamma enligt ifrågavarande författningar åligger, gäller följande. Enligt 54 § boställsordningen skola ledamöter av boställsnämnd för sitt uppdrag beträffande ekonomiska besiktningar och syner åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt bestämmelserna i gällande resereglemente, därvid ordföranden skall likställas med domänintendent och annan ledamot med nämndeman, där han icke på grund av innehavande befattning är berättigad till högre ersättning. Beträffande uppdrag enligt arrendeförordningen gäller, när uppdraget föranleder resa, enligt 37 § 2 mom. samma förordning motsvarande bestämmelse, med tillägg att ordförande för uppsättning och expediering av yttrande och förslag rörande boställes utarrendering äger, när för uppsättningen kräves arbete utöver resdagen, tillgodo-

räkna sig ett belopp motsvarande traktamentsersättning för en dag. För uppdrag, som icke föranleder resa, må länsstyrelsen kunna tillerkänna ordföranden arvode med sex kronor för dag. Enligt ovannämnda kungörelse den 4 januari 1927 äger förrättningsmannen för förrättning rörande friköp av ecklesiastik jord och uppsättning av protokoll däröver åtnjuta ersättning efter enahanda grunder som beträffande arrendeuppskattning.

I § 55 boställsordningen meddelas vissa bestämmelser angående vem som har att betala kostnaderna för ekonomiska besiktningar och syner å bostäl-
len. Kostnaden för ekonomisk besiktning skall i regel gäldas för prästgård av pastoratet och för löneboställe av arrendatorn samt kostnaden för av- och tillträdessyn å löneboställe av avträdare och tillträdare till hälften vardera. Beträffande de i arrendeförordningen omförmälda kostnaderna för boställes utarrendering och skötsel skola enligt 37 § 1 mom. arrendeförordningen flertalet av dessa — och däribland kostnaden för arrendeuppskattningen, i vilken uppskattning, såsom nyss nämnts, ingår även utredning av frågan om byggnadsförskott — av länsstyrelsen förskjutas av allmänna medel samt sedermera ersättas av från bostället inflytande arrendemedel, varemot kostnader, som uppstå till följd av framställning från arrendator, gäldas av denne.

I detta sammanhang anser jag mig böra erinra därom, att riksdagen i skrivelse den 24 februari 1928, nr 36, anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida och på vad sätt arrendator av ecklesiastikt löneboställe kunde beredas lättnad med avseende å skyldigheten att gälda kostnad för ekonomiska besiktningar å bostället samt för riksdagen framlägga det förslag, som av utredningen kunde föranledas. Denna riksdagens skrivelse har den 31 mars 1928 för yttrande remitterats till kammarkollegiet och övriga vederbörande.

Jag återkommer nu till de i ärendet föreliggande framställningarna.

Länsstyrelsen i Linköping har — med förmälan, att länsstyrelsen från vissa ordförande i ecklesiastika boställsnämnder mottagit räkningar för uppsättning och expediering till vederbörande av vid ekonomiska besiktningar förda protokoll, men att länsstyrelsen funnit sig icke lagligen kunna gälda ifrågavarande kostnader — anhållit om bemyndigande att för sådana kostnader få tillerkänna nämndsordförande ersättning på enahanda sätt, som i 37 § ecklesiastika arrendeförordningen stadgades rörande expeditionersättning beträffande arrendeförslag. I sin nämnda skrivelse har länsstyrelsen ytterligare anfört följande. I saknad av bestämmelser i sådant syfte torde avskrifter för vederbörandes räkning av protokoll över verkställda ekonomiska besiktningar få ombesörjas av antingen länsstyrelsen eller domkapitlet. I sistnämnda fall torde detta arbete undantagslöst medföra för domkapitlet en ökad utgift för skrivhjälp och även för länsstyrelserna torde ofta sådana ökade utgifter ej kunna undvikas. I allt fall måste ju nämndens ordförande upprätta originalinstrumenten över ekonomiska besiktningar och syner, och

länsstyrelsen funne det icke i överensstämmelse med full billighet och rättvisa, att en sådan skyldighet åvilade honom utan särskild ersättning. Då tvivel torde råda, huruvida ordförande i boställsnämnd jämväl i övrigt enligt gällande bestämmelser åtnjöte tillräcklig ersättning för sitt uppdrag, syntes bristen på nödiga bestämmelser i det avseende, varom här vore fråga, vara föga ägnad att underlätta länsstyrelsernas strävan att vid förordnande av sådana ordförande utfinna personer, som vore för sina uppdrag bäst skickade. Länsstyrelsen, som funne ordförande i boställsnämnd lämpligast böra verkställa samtliga expeditioner beträffande protokoll över ekonomiska besiktningar och syner, hemställde förty, att Kungl. Maj:t täcktes meddela nödiga bestämmelser i hithörande avseende på sätt länsstyrelsen föreslagit.

Över länsstyrelsens framställning hava inforrade utlåtanden avgivits av samtliga domkapitel och Stockholms stads konsistorium samt från länsstyrelserna i orterna med undantag av länsstyrelsen i Linköping ävensom av överståthållarämbetet, kammarkollegiet och statskontoret. Av nämnda myndigheter hava vissa överlämnat yttranden av åtskilliga ordförande i eklestastiska boställsnämnder.

Den av Arthur Gustafson m. fl. boställsnämndsordförande gjorda framställningen saknar särskild motivering.

Jämväl i detta senare ärende hava samtliga ovannämnda myndigheter utlåtit sig. Med vissa av de inkomna utlåtandena hava överlämnats yttranden av ordförande i boställsnämnder, varjämte domkapitlet i Visby vid sitt yttrande fogat en av stiftssekreteraren därstädes H. Endre upprättad promemoria jämte däröver avgivna yttranden.

I avseende å *tillämpningen av de i författningarna meddelade bestämmelserna rörande ersättning för nämndsordförandenas bestyr* framgår av de i ärendet inkomna yttrandena, att den är ytterst växlande och olikartad. I icke ringa utsträckning synes den ersättning, ordförande uttager åt sig, omfatta icke blott resekostnads- och traktamentsersättning utan jämväl gottgörelse för uppsättningen av förrättningsprotokollet även i andra fall än då fråga är om arrendeuppskattning samt för papper och porton. Sålunda inhämtas beträffande Stockholms län, där protokoll rörande syner och besiktningar uppgivits i regel utskrivs i 2 exemplar, att kostnaden för protokollets uppsättning, utskrift och expediering uttagits inom ett distrikt med omkring 75 öre för sida, inom ett annat distrikt för allenast ett av två utskrivna exemplar med 1 krona för första arket och 75 öre för varje följande ark och inom andra distrikt med belopp av 5—12 kronor för protokoll, till vilka kostnader stundom kommer särskild gottgörelse för porto. Portokostnaden har av en nämndsordförande förmälts uppgå till omkring tre kronor för varje förrättning, vilket angivits vara beroende på att alla kallelser och protokollsändningar måste ske under rekommendation. För egen del har länsstyrelsen i Stockholms län såsom kostnader för ekonomisk besikt-

ning samt av- och tillträdessyn angivit rese- och traktamentsersättning åt boställsnämndens ordförande, arvoden till biträdande sakkunnige, utgifter för porton och papper till kallelser eller annan nödig skriftväxling, expediering av protokoll och avsändande av de i 37 § 2 mom. boställsordningen omförmälda underrättelser. För det exemplar av protokoll över syner och besiktningar, som länsstyrelsen inforrdrar för att införlivas med länsstyrelsens arkiv, utbetalar länsstyrelsen en ersättning av 4—8 kronor, som avföres å femte huvudtitelns anslag för skrivmaterialier och expenser, ved m. m. Som kostnad för arrendeuppskattning anser samma länsstyrelse nämndsordföranden äga debitera dels rese- och traktamentsersättning, dels utgifter för porton och papper till kallelser med mera, dels ock, då särskild expeditionsersättning icke utginge, enahanda utgifter för protokollets expediering. Samma länsstyrelse har vidare — efter anmärkande att i 37 § 2 mom. arrendeförordningen omförmäld ersättning (varmed torde avses den i momentets andra punkt omförmälda) beträffande länet endast i enstaka fall påkallats — meddelat att boställsnämndernas ledamöter däremot i ett flertal fall tillgodogjort sig rese- och traktamentsersättningar för närvaro vid särskilt sammanträde för justering av protokoll över uppskattningsförrättning, varigenom ordföranden kunnat bereda sig ersättning för verkliga utgifter för uppsättning och expediering av protokoll. Enär kostnaden för vissa närmare angivna ärendens handläggning i regel inskränkte sig till utgifter för porto och papper, ansåge länsstyrelsen, att nämndsordföranden ej borde behöva bokföra kostnaderna särskilt för varje ärende och att arrendatorn ej skäligen borde svara för dem. Efter vad länsstyrelsen i Visby meddelat, har utanordning skett av kostnad för kuvert och porton i arrendeuppskattningsärenden att ingå i avräkning vid disponerande av arrendemedel. Å andra sidan har av länsstyrelsen i Göteborg upplysts, att nämndsordförande icke uppbure ersättning för postporto, telefonavgifter m. m. Huru förfares i Östergötlands län framgår av länsstyrelsens i Linköping i ärendet gjorda framställning, för vars innehåll jag i det föregående lämnat redogörelse.

Likaledes har olika förfaringssätt iakttagits beträffande utskrivandet av protokollen över syner och besiktningar. På somliga håll ombesörjer nämndsordföranden utskriften av samtliga erforderliga exemplar, på andra håll utskrivs genom hans försorg två exemplar, under det domkapitlet tillhandahåller de för kontraktsprostarna och kyrkoråden behövlige exemplaren, stundom åter utskriver nämndsordföranden allenast ett exemplar.

Av de avgivna yttrandena framgår även, att tillvägagångssättet i fråga om vem som har att utgiva de nämndsordföranden tillkommande ersättningarna icke är enhetligt, varjämte från vissa håll framhållits det betungande för arrendatorerna att få vidkännas de ersättningsbelopp, som de nu hade sig ålagt att utgiva.

Samtliga hörda myndigheter med undantag av länsstyrelsen i Kalmar och överståthållarämbetet, vilka uttalat sig i avstyrkande riktning, hava förordat bifall till den av länsstyrelsen i Linköping gjorda framställningen eller tillstyrkt andra åtgärder för vinnande av det i framställningen angivna syftet.

Härvid har dock *länsstyrelsen i Stockholms län* förmått sig finna att boställsordningens och arrendeförordningens föreskrifter i angivna avseenden vore tillämpliga å flertalet fall men mindre ändamålsenliga i fråga om sättet för ersättande av utgifter till porto, papper och dylika expenser. Men tillika har denna länsstyrelse — med fränhållande av önskvärldheten att såväl länsstyrelsen som kyrkorådet tillförsäkrades ett exemplar av besiktningssyneprotokoll, vilket rättvisligen dock icke borde bekostas av boställsarrondatorn — i anslutning till den av länsstyrelsen i Linköping gjorda framställningen hemställt, att nämndsordförandena och ersättarna för dessa måtte tillerkännas tjänstebrevsrätt för fullgörandet av sina uppdrag ävensom skäligt bidrag av allmänna medel till kostnader för skrivmaterialier och andra av uppdraget föranledda expenser samt därutöver ersättning för visst antal exemplar av protokoll över ekonomiska besiktningar och syner. Av de länsstyrelser och domkapitel, som ansett det av länsstyrelsen i Linköping avsedda syftet böra vinnas på annan väg än den av sagda länsstyrelse föreslagna, hava flera uttalat sig för att nämndsordförande i enlighet med vad som föreslagits i ovannämnda proposition till 1925 års riksdag måtte tillerkännas fast årligt arvode ur kyrkofonden, i vilket fall, såsom stundom framhållits, den enligt 37 § 2 mom. arrendeförordningen medgivna särskilda expeditionersättningen borde bortfalla. Flera myndigheter hava, i likhet med länsstyrelsen i Stockholms län, förordat beviljande av tjänstebrevsrätt åt nämndsordförandena. *Länsstyrelsen i Nyköping* har föreslagit, att ersättning för uppsättning och expediering av protokoll vid arrendeuppskattningar samt vid ekonomiska besiktningar och syner ej måtte sättas lägre än ett belopp motsvarande traktamentsersättning för två dagar. *Länsstyrelsen i Jönköping* har hemställt att, därest ersättning för ekonomiska besiktningar och syner medgäves, denna ersättning såväl som ersättning för uppsättande av arrendeförslag måtte få utgå direkt från kyrkofonden. *Länsstyrelsen i Malmö* har, med anslutning till den av länsstyrelsen i Linköping gjorda framställningen, tillika hemställt, att boställsnämndsordförande måtte tillerkännas ett årligt arvode, beräknat efter antalet arrendelotter som tillhörde boställsnämndens distrikt, exempelvis 10 kronor för varje. *Länsstyrelsen i Vänersborg* har ansett lämpligaste formen för gottgörelse vara ett årligt arvode, beräknat efter antalet ecklesiastiska boställen inom tjänstgöringsområdet, varförutom vanlig rese- och traktamentsersättning borde utgå. Tillsvidare och intill dess en definitiv avlösningsreglering kunde komma till stånd, borde enligt länsstyrelsens åsikt en utsträckning av den nuvarande rätten till ersättning beredas på sätt länsstyrelsen i Linköping föreslagit. Efter *länsstyrelsens i Örebro* mening borde åtgärder vidtagas för en revision av bestämmelserna om nämndsordförandenas ställning och till dem utgående ersättningar. *Länsstyrelsen i Västerås* har, under erinran om förekommande ersättningsbestämmelser i nådiga kungörelsen den 17 december 1926 med tillämpningsföreskrifter till lagen den 4 juni 1926 om upplåtelse under åborätt av viss jord, förklarar sig anse, att ordförande i boställsnämnd borde berättigas att för uppsättning av protokoll eller instrument över arrendeuppskattning samt laga av- och tillträdessyn tillgodoräkna sig traktamente för

tre dygn samt för ekonomisk besiktning liknande ersättning för ett dygn, varjämte länsstyrelsen borde vara berättigad att för av länsstyrelsen från ordföranden infordrat yttrande eller yttrande, som icke erfordrade resa, tilldelas ordföranden ersättning med skäligt belopp, motsvarande traktamente för högst två dygn. *Länsstyrelsen i Östersund* har föreslagit, att ersättning för expedierande av originalprotokoll över såväl ekonomiska besiktningar som av- och tillträdessyner å lönebeställningen måtte lämnas efter enahanda grunder, som nu gällde ifråga om expeditionersättning för arrendeuppskattningens instrument, samt att, därest ordföranden ålades att utöver nämnda originalprotokoll ombesörja ytterligare expeditioner, skälig ersättning för det ökade arbetet därmed måtte tillerkännas honom. Därjämte syntes ersättning böra utgå, förutom för uppdrag, som icke föranledde resa, för yttranden och förslag, som ordförande i beställningsnämnd av vederbörande myndighet anmodades att i denna egenskap avgiva. Enligt *länsstyrelsens i Umeå* åsikt borde nuvarande bestämmelse om ersättning motsvarande ett dagtraktamente bibehållas som normalfall, men länsstyrelsen tillerkännas rätt att efter prövning av förevarande förhållanden medgiva högre ersättning, motsvarande dagtraktamente för högst tre dagar.

Domkapitlet i Uppsala har ansett ordförande i beställningsnämnd böra äga att för uppsättande av protokoll och övriga expeditioner tillgodoräkna sig som förrättningsdag en dag utöver vad som åtginge för själva synen eller besiktningen och därför åtnjuta traktamentsersättning med samma belopp som för vanlig förrättningsdag. *Domkapitlet i Strängnäs* har föreslagit, att uppsättande av ett exemplar av protokoll måtte gottgöras med dagtraktamente för en expeditionsdag samt utskrift av ytterligare exemplar, transsumt av protokoll och uti 37 § ecklesiastik beställningsordning föreskriven underrättelse till kontraktsprostarna med skälig ersättning för själva utskrivandet. Därjämte borde ordföranden tillerkännas ersättning för kostnaderna för skrivmaterialier, porto, telefonsamtal o. d. mot företeende av verifikationer. Ersättningen för uppsättande av det första protokollsexemplaret borde gäldas på sätt 55 § ecklesiastik beställningsordning föreskrevet, förutom utskrift av övriga protokollsexemplar, transsumter eller uppgifter jämte kostnaden för skrivmaterialier o. d., vilka senare till en del icke kunde hänföras till viss förrättning, borde gäldas av kyrkofonden. Enligt *domkapitlets i Lund* mening borde ersättningen till nämndsordföranden för utskrift av protokoll vid syner och besiktningar utgå som expeditionslösen och icke på sätt länsstyrelsen i Linköping föreslagit.

I förut omförmälda, av konsistorienotarien vid domkapitlet i Visby Hjalmar Endre upprättade promemoria har, med utgångspunkt från förhållandena i Gotlands län, framlagts ett förslag till nu ifrågavarande angelägenhets ordnande på huvudsakligen det sättet, att ordföranden i beställningsnämnd tillerkändes dels för kansligöromål, skrivmaterialier och portokostnader en årlig ersättning av 250 kronor, dels för varje syneförrättning, ekonomisk besiktning och arrendeuppskattning reseersättning och dagtraktamente samt visst arvode för själva förrättningen och visst arvode för instrumentets uppsättande, dels för varje annat uppdrag, jämte reseersättning och dagtraktamente i fall då uppdraget krävde resa, visst arvode, dels ock lösen för utskrift av protokoll efter närmare angiven grund, varjämte föreslagits att förstnämnda ersättning av 250 kronor årligen skulle utgå ur kyrkofonden samt övriga ersättningar efter nu gällande grunder, med iakttagande att de beställningsnämnden eller dess ordförande tillkommande ersättningar förskötes

av länsstyrelsen. Mot detta förslag har varken domkapitlet eller länsstyrelsen i länet framställt någon erinran.

Förslaget därom att nämndsordförande tillkommande ersättning borde förskjutas av länsstyrelsen har även framkommit i andra yttranden än nyssnämnda promemoria och har motiverats därav, att svårighet stundom yppats att av arrendator utfå ersättningsbelopp, som denne hade att utgiva.

Vad angår den av Arthur Gustafson m. fl. boställsnämndsordförande gjorda framställningen, hava de hörda myndigheterna i allmänhet tillstyrkt bifall till densamma, en och annan under framhållande av det trängande behovet av snar reglering av ersättningsfrågan.

Ur de avgivna yttrandena torde utöver vad ovan sagts följande få återgivas.

Länsstyrelsen i Visby (utlåtandet den 13 juni 1928): Länsstyrelsens hittills gjorda erfarenheter av nu gällande ordning för ersättning åt boställsnämndsordförandena ginge otvivelaktigt i den riktningen, att en ändring vore i hög grad av nöden. Rent principiellt syntes det oriktigt, att staten utkrävde ett arbete, som icke lämnade rimlig ersättning ens för direkta, ofrånkomliga utgifter. Det skulle ju kunna invändas, att uppdraget såsom ordförande i boställsnämnd borde anses såsom ett förtroendeuppdrag och att ingen vore skyldig att åtaga sig detsamma mot sin egen önskan. Men faktiskt torde saken ligga till på annat sätt åtminstone vad Gotlands län anginge. De ganska höga kvalifikationer, som måste ställas på innehavarna av dessa befattningar, begränsade kretsen av dem, som kunde stå till disposition, och då sålunda icke minst i Gotlands län endast ett fåtal personer kunde ifrågakomma till dessa uppdrag, uppstode, såsom länsstyrelsen flera gånger erfarit, verkliga svårigheter. Att länsstyrelsen hittills trots flera ombyten — beroende icke minst på ersättningsfrågan — lyckats finna innehavare till befattningarna, finge tillskrivas, att länsstyrelsen åtminstone för nu löpande tjänstgöringsperiod genom övertalningar förmått lämpliga personer att med frånseende av egna personliga önskemål av plikt känsla mot det allmänna åtaga sig ett uppdrag, som medförde avsevärt arbete och stundom direkta utlägg, vilka icke bleve ersatta. — *Länsstyrelsen i Malmö* (utlåtandet den 8 juli 1927): Vikten av att länsstyrelsen hade till sin hjälp en boställsnämndsordförande, fullt vuxen sin uppgift, vore så stor, att länsstyrelsen ansåge sig icke vara i stånd att på ett tillfredsställande sätt handlägga och avgöra de ecklesiastika arrendeärendena, med mindre länsstyrelsen hade att lita sig till en sakkunnig, praktiskt erfaren boställsnämndsordförandes råd och förslag. När länsstyrelsen haft att utse ordförande i länets boställsnämnder, hade det visat sig, hur utomordentligt svårt det vore att för detta uppdrag finna fullt kvalificerade personer. Det hade lyckats länsstyrelsen den gången tack vare övertalning och den omständigheten, att i ett par fall en och samma person utsetts till ordförande i mera än en boställsnämnd. Men länsstyrelsen hyste verkliga bekymmer inför den eventualiteten, att en enda av dessa boställsnämndsordförande icke längre ville ägna sig åt detta uppoffrande arbete. Att trötthet redan förmärkts vore icke att förundra sig över, när mödan belönades så illa. — *Länsstyrelsen i Göteborg* (utlåtandet den 26 februari 1927): Det hade visat sig avsevärda svårigheter att uppleta personer, som i sig förenade samtliga för uppdraget erforderliga egenskaper och därjämte vore benägna att offra tid och krafter på ett så gott som oav-

lönat uppdrag. Den nu utgående ersättningen vore ju i själva verket icke annat än ersättning för en del havda kostnader för uppdragets utförande, i den mån dessa kunde täckas enligt resereglementets bestämmelser, vilket ingalunda alltid vore fallet. För förlorad tid och nedlagt arbete erhöles ingen gottgörelse, icke heller för postporto, telefonavgifter m. m. Från flere av ordförandena hade också inkommit avsägelser, och att det lyckats erhålla lämpliga personer hade tvivelsutan berott på tillfälliga omständigheter och förhållanden, som ingalunda vore att räkna med för framtiden. — *Länsstyrelsen i Mariestad* (utlåtandet den 24 mars 1927): Därest den reform, som år 1925 genomfördes med avseende å värden av de ecklesiastika boställena, ej skulle förlora en del av sin betydelse, vore det nödvändigt att till ordförande i boställsnämnderna kunna förvärva personer av framstående duglighet, som kunde med intresse ägna sig åt uppdraget. Sådant torde i längden knappast låta sig göra, om befattningens innehavare nödgades nöja sig med endast reseersättning och traktamente samt den ringa expeditionsersättning, som i vissa fall utginge. Stora anspråk ställdes på ordföranden. Och det torde hos honom erfordras ett levande intresse för saken, om han skulle vara villig att för längre tid åtaga sig ett dylikt uppdrag mot den ersättning, som för närvarande utginge och som helt visst i många fall betydligt lättare och med mindre ansvarsfullt arbete skulle kunna förvärfvas på annat håll. Boställsnämndsordförandenas arbete torde nog hava blivit betydligt vidlyftigare än man från början tänkt sig. Och det syntes även komma att visa sig nödvändigt för myndigheterna att framdeles i allt större utsträckning anlita deras biträde och sakkunskap i frågor berörande de ecklesiastika fastigheterna. Samma länsstyrelse (utlåtandet den 13 juli 1928): Ehuru förvaltningskostnaderna för de ecklesiastika löneboställena genom boställsnämndernas införande ökats i oroväckande grad, vore dock ofrånkomligt att ordförandena bereddes förbättrade ersättningsvillkor. Då nu gällande förordnanden för ordförandena utlöpte med utgången av innevarande år vore det av största vikt, att en eventuell ändring i ersättningsbestämmelserna genomfördes snarast möjligt, när man eljest kunde befara, att de nuvarande ordförandena icke komme att mottaga förnyade förordnanden, vilket skulle välla avsevärda olägenheter med avseende å boställenas förvaltning. — *Länsstyrelsen i Örebro* (utlåtandet den 17 januari 1927): Då det år 1926 gällde att tillsätta ordförande i boställsnämnderna, visade sig inom detta län genast, att den ersättning, som tillerkänts ordföranden, ansåges vara för låg. Visserligen hade, detta oaktat, för uppdraget kunnat erhållas lämpliga personer, men sedan det numera blivit mera känt, huru mycket arbete, som verkligen vore förenat med uppdraget, kunde det befaras att vid inträffande ledighet det icke med lika stor lätthet komme att lyckas erhålla för befattningen väl skickade och dugliga personer, därest icke förhöjd ersättning tillerkändes dem.

Av en del vederbörande har framhållits önskvärdheten att uttryckliga bestämmelser meddelades rörande omfattningen av nämndsordförandens skyldighet att verkställa protokollsutskrift samt rörande den, som hade att gälda den därför utgående ersättningen. Förslag i sådana hänseenden hava även framlagts.

De ordförande i boställsnämnder, från vilka föreliggande yttranden i ärendet, hava biträtt förslaget att bereda dem ökad ersättning för uppdraget. Därvid har en nämndsordförande i Jönköpings län erinrat hurusom av 37 § och 43—47 §§ ecklesiastisk boställsordning framginge vilket omfattande arbete

det åläge nämnsordförande att utföra såväl förberedelsevis som efter förrättningen vid uppsättande, utskrift och expediering till parter och myndigheter av förrättningsprotokollet. Därtill komme all skriftväxling i övrigt för dylika förrättningar. Av ordförande i boställsnämnd krävdes ett mycket grundligt, omfattande och i många fall ekonomiskt viktigt arbete, samt dessutom ej obetydliga kontanta utgifter, vilka vore förenade med uppdraget, utan någon ersättning. En nämnsordförande i Södermanlands län har framhållit, att den ersättning, som dagtraktamentet avsåge att lämna, ofta icke räckte till kostnaderna, varför hela arbetet fullgjordes fullständigt utan vederlag. — Såsom belysande för spörsmålet torde även få hänvisas till de yttranden, som avgivits dels i den av länsstyrelsen i Östergötlands län väckta frågan av ordförandena i boställsnämnden för Torna och Bara härad samt Lunds stad (Malmöhus län) Sven Linders samt i en av boställsnämnderna i Västerbottens län J. Rehn, vilka båda tillhört ovannämnda sakkunniga, dels ock över den av Arthur Gustafson med flera boställsnämnsordförande gjorda framställningen av ordföranden i boställsnämnden för Västmanlands östra domsaga och Sala stad Alfred Bolander, ävensom till den bland handlingarna till detta senare ärende förvarade, av konsistorienotarien Endre avgivna promemorian med däröver avgivna yttranden.

Av de myndigheter, som efter vad förut nämnts avstyrkt den av länsstyrelsen i Linköping gjorda framställningen har *länsstyrelsen i Kalmar* — med förmålan att inom Kalmar län icke mött svårighet att utfinna lämpliga personer för ifrågavarande uppdrag — vidare anfört att, ehuru den nu utgående ersättningen till nämnsordförandena vore den lägsta möjliga, ansåge sig länsstyrelsen, med hänsyn därtill att därom gällande bestämmelser vore i överensstämmelse med riksdagens uttalade mening och att under den korta tid arrendeförordningen tillämpats någon erfarenhet om den lämpliga storleken av gottgörelsen icke kunnat vinnas, för närvarande icke kunna biträda det av länsstyrelsen i Linköping framlagda förslaget. — *Överståthållarämbetet* har yttrat följande. När man vid 1925 års riksdag efter framställning från Kungl. Maj:t beslöt införande av särskilda boställsnämnder för förrättande av ekonomiska besiktningar å prästgårdar och ecklesiastika löneboställen, så ville man icke vidtaga andra ändringar i vederbörande förordningar än sådana, som ansåges betingade av beslutet om dessa boställsnämnders införande. De nya bestämmelser, som infördes 1925, måste därför tolkas restriktivt, och man kunde därför icke utan riksdagens och kyrkomötets hörande ålägga ordförandena i dessa boställsnämnder vidsträcktare skyldigheter än 1925 års lagstadganden föreskreve eller tillerkänna dem större förmåner än där vore medgivna. Det kunde tilläggas, att man ansett att ordförandeskap i dessa boställsnämnder skulle betraktas mer som ett förtroendeuppdrag än som medförande en pekuniär vinst och att det därför ingalunda skulle medföra någon svårighet för en länsstyrelse att erhålla kompetenta personer. Härav torde få auses framgå, att ordförande i besiktningnämnd icke kunde anses skyldig att utskrifta mer än ett instrument över besiktningen, vilket enligt 57 § i boställsordningen enligt dess lydelse i ovannämnda lag den 21 november 1925 skulle förvaras av boställshavaren eller arrendatorn. Erforderades härutöver avskrifter, syntes utskriften av desamma få bekostas av länsstyrelsen eller domkapitlet och utgå av dessas expensmedel. Enligt 37 § i den nu gällande ecklesiastika arrendeförordningen vore ordförande i boställsnämnd berättigad till ersättning för uppsättning och expediering av yttrande och förslag, varom förmäldes i 4 § i samma

förordning, när för uppsättningen krävdes arbete utöver resdagen, men någon gottgörelse härutöver i berörda avseende vore icke medgiven, och återfunnes motiveringen för omförmälda ersättning i första lagutskottets utlåtande nr 35 vid 1925 års riksdag pag. 12. Här talades uteslutande om »uppskattningsinstrumentets» uppsättande och utskrift men icke om något annat. Överståthållarämbetet kunde icke finna, att länsstyrelsen anfört vägande skäl för ändring av nu gällande bestämmelser och hemställde därför, att ifrågavarande framställning icke måtte till vidare åtgärd föranleda.

Kammarkollegiet, vars yttrande är dagtecknat den 20 juli 1928, har anfört huvudsakligen följande.

Av vad i ärendet förekommit måste det efter kollegiets övertygelse anses ådagalagt, att den ordförandena i de ecklesiastika boställsnämnderna enligt nu gällande bestämmelser tillkommande ersättningen är otillräcklig och att, därest icke ersättningsfrågan löses på ett för nämnsordförandena åtminstone någorlunda tillfredsställande sätt, fara föreligger att länsstyrelserna icke skola bliva i stånd att finna kompetenta personer beredda att åtaga sig det ifrågavarande nog så maktpåliggande uppdraget.

Det har stundom angivits som anmärkningsvärt, att någon ersättning motsvarande den, som vid arrendeuppskattningar kan utgå till nämnsordförande utöver rese- och traktamentsersättning, icke medgivits honom vid ekonomiska besiktningar och syner, ehuru samma för att ej säga starkare skäl kunde åberopas till stöd därför. Nämnda omständighet torde kunna förklaras därav, att Kungl. Maj:t hade rådighet över arrendeförordningens bestämmelser och i första lagutskottets ovan återgivna uttalande hade direkt anledning att tillerkänna nämnsordförande expeditionersättning i avseende å upprättat arrendeförslag, varemot motsvarande befogenhet i avseende å expeditionersättning för protokoll vid syner och besiktningar ej tillkom Kungl. Maj:t, enär kostnadsfrågan beträffande sådana förrättningar reglerats genom den ecklesiastika boställsordningen, vilken äger lags karaktär.

Såsom här ovan påpekats, framgår det emellertid av myndigheternas yttranden, att nämnsordförandena mångenstädes i olika utsträckning och på olika sätt tillgodoförts expeditionersättning. Utan att vilja närmare ingå på denna fråga vill kollegiet allenast framhålla, att nämnsordförandena med den ställning de erhållit till följd av riksdagens beslut måste anses berättigade att i alla de avseenden, vari de ej enligt boställsordningens uttryckliga stadganden hava att själva vidtaga åtgärd, anlita myndigheterna, varför ordförandena torde vara fullt försvarade exempelvis om de upprätta allenast ett exemplar av syne- och besiktningensinstrument och insända detta för vidare åtgärd till vederbörande myndighet.

Då trots den mildare tillämpningen av bestämmelserna rörande nämnsordförandenas ersättning det föreligger en så gott som enhällig mening om ersättningens otillräcklighet och en avlastning å myndigheterna av vissa med uppdraget förenade besvär och kostnader icke mer än delvis skulle medföra någon lättnad för nämnsordförandena, anser kollegium det vara skäligt och av behovet påkallat att bereda nämnsordförandena högre gottgörelse och därigenom göra det möjligt att för ifrågavarande uppdrag förvärva och behålla skickliga personer. De på vunnen erfarenhet grundade erinringar, som i ärendet framkommit, hänvisa på att de förhoppningar, som hysts därom, att uppdraget som nämnsordförande skulle betraktas som ett förtroendeuppdrag och att det därför vore lätt att för uppdraget förvärva dugligt folk,

icke kunnat infrias, och äro enligt kollegiets uppfattning så allvarliga, att åtgärder för beredande av nöjaktigare ersättning åt ordförandena respektive minskande av deras omkostnader böra vidtagas och detta så snart sig göra låter.

I avseende å beredandet åt nämndsordförandena av berörda förmån synes det kollegiet till en början lämpligt att tillerkänna dem tjänstebrevs rätt. Nämndsordförandena äro i själva verket organ åt de statsmyndigheter, vilka hava sig anförtrodd vården om de ecklesiastika boställena och vilka äga även i utövningen av denna vård begagna sig av fribrevs rätt.

I öfrigt synes man böra vid ersättningsfrågans ordnande utgå från att nämndsordförandena skola, såsom ovannämnda sakkunniga uttryckligen förutsatt, själva bestrida sina utgifter för expenser, vari tydligen ligger även att utskrift av alla de exemplar av syne- och besiktning sinstrument, som för vederbörandes behov äro erforderliga, skola av dem besörjas och bekostas.

Härvid synes det kollegiet i huvudsak vara två möjliga lösningar, vilka närmast böra komma i betraktande. Den ena är att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad länsstyrelsen i Linköping med instämmande av åtskilliga myndigheter föreslagit, tillerkänna nämndsordförandena rätt att, i likhet med vad som är medgivet beträffande arrendeuppskattningsinstrument, för uppsättning och expediering av protokoll över ekonomiska besiktningar och syner, därest för uppsättningen kräves arbete utöver resdagen, tillgodoräkna sig ett belopp motsvarande traktamentsersättning för en dag, eventuellt, på sätt vissa myndigheter föreslagit, för mer än en dag. Såsom en andra lösning framstår möjligheten att tillerkänna nämndsordförandena visst fast årligt arvode till sådant belopp, att det kan anses utgöra ersättning såväl för uppsättning av protokollet och utskrivning därav i erforderligt antal exemplar som för skrivmaterialier och andra expenser.

I valet mellan dessa båda alternativ har kollegiet funnit det senare vara att föredraga, detta så mycket hellre som en lösning enligt det förra alternativet skulle vara ganska svåröverskådlig till sina verkningar. Det torde även bidra till att underlätta förvärvandet av kvalificerade krafter till det ifrågasvarande uppdraget, om vederbörande hava visshet om att de under alla förhållanden och oberoende av det större eller mindre antalet förrättningar under ett visst år kunna påräkna ett bestämt, låt vara blygsamt, arvode. Vid en sådan lösning läser den nämndsordförande genom stadgande i 37 § 2 mom. arrendeförordningen tillerkända särskilda ersättningen för uppsättning och expediering av yttrande och förslag rörande arrendeuppskattning, när för uppsättningen kräves arbete utöver resdagen, böra bortfalla.

Beträffande det ifrågasatta arvodets storlek, synes beloppet böra i stort sett lämpas efter antalet egendomar varmed vederbörande erhålla befattning; och kollegiet har ansett det önskvärt att man för arvodets bestämmande valde en sådan beräkningsgrund, att det sammanlagda arvodesbeloppet icke komme att överstiga det, vari den i propositionen n:r 222 till 1925 års riksdag tillämpade beräkningsgrunden resulterat. Med hänsyn härtill har kollegiet funnit följande arvodesskala skäligen kunna uppställas, nämligen

arvode	250 kronor	när boställenas antal är	högst	10
»	350	»	»	11— 20
»	450	»	»	21— 30
»	550	»	»	31— 40

arvode	650	kronor	när	bostäl- lenas	antal	är	41—	50
»	750	»	»	»	»	»	51—	60
»	850	»	»	»	»	»	61—	70
»	950	»	»	»	»	»	71—	80
»	1,050	»	»	»	»	»	81—	90
»	1,150	»	»	»	»	»	91—	100
»	1,250	»	»	»	»	»	101—	110
»	1,350	»	»	»	»	»	111—	120

Vid beräkandet av arvodets storlek torde hänsyn i första rummet böra tagas till antalet jordbruksboställen, oberoende av huruvida dessa, såsom förhållandet exempelvis är i Västerbottens län, utarrenderas i lotter, eller huruvida, såsom exempelvis sker flerstädes i Gotlands län, två eller flera boställen utarrenderas gemensamt. Då proportionen mellan antalet prästgårdar och antalet löneboställen är mycket växlande i olika tjänstgöringsområden synes nödigt att vid ersättningens bestämmande taga någon hänsyn även till prästgårdarna. Det har på grund av det betydligt mindre besvär prästgårdarna förorsaka boställsnämnderna förefallit kollegiet lämpligt att på det sätt låta prästgårdarnas antal inverka på ersättningens beräkning, att till grund för beräkningen lägges antalet löneboställen med tillägg av det tal, som utvisar en fjärdedel av antalet prästgårdar (med frånräknande av uppkommande bråk). Med tillämpning av nu angivna beräkningsgrund har kollegiet låtit uppgöra nedanstående tablå, därvid antalet jordbruksboställen och prästgårdar angivits i enlighet med från orten införskaffade uppgifter, vilka kollegiet ansett sig icke böra underkasta granskning.

	Jordbruks- boställen.	Präst- gårdar.	Arvoden.
<i>Stockholms stad.</i>			
Stockholm	2	1	250
<i>Stockholms län.</i>			
Frösåkers tingslag med städerna Öregrund och Östhammar	11	8	350
Vaddö och Nordinghundra tingslag, Mellersta Roslags domsaga, Norrtälje	34	26	550
Stockholms läns västra domsaga, Sigtuna	30	15	550
Södra Roslags domsaga med städerna Djurs- holm och Lidingö, Sollentuna och Färentuna härad's domsaga, Vaxholm	25	35	550
Södertörns domsaga, Södertälje	21	23	450
<i>Uppsala län.</i>			
Uppsala läns förutv. södra domsaga, Enköping	42	18	650
Uppsala läns förutv. mellersta domsaga, Upp- sala	44	22	650
Uppsala läns norra domsaga	33	21	550
<i>Södermanlands län.</i>			
Jönåkers, Rönö och Hölebo härad's tingslag, Nyköping, Trosa	36	26	650
Daga härad's tingslag	6	4	250

	Jordbruks- bostallen.	Präst- gårdar.	Arvoden.
Åkers och Selebo härads tingslag, Strängnäs, Mariefred	17	13	350
Väster- och Österrekarne härads tingslag, Tors- hälla, Eskilstuna	26	18	450
Villåttinge härads tingslag	8	6	250
Oppunda tingslag med staden Katrineholm . .	22	17	450

Östergötlands län.

Finspånge läns härads tingslag, Lösings, Bråbo och Memmings härad, Norrköping	42	24	650
Hammarkinds härads med Stegeborgs skärgård och Skärkinds härads domsaga, Björkekinds och Östkindes härad, Söderköping	45	23	650
Linköpings domsaga, Linköping	67	28	950
Mjölby domsaga med staden Mjölby, Aska, Dals och Bobergs härads domsaga, Motala, Vadstena, Skänninge	101	41	1,350
Kinda och Ydre härads domsaga	29	15	550

Jönköpings län.

Norra och Södra Vedbo härads domsaga med staden Tranås, Eksjö	29	16	550
Tveta, Vista och Mo domsaga med städerna Huskvarna och Nässjö, Jönköping, Gränna	42	21	650
Västbo härads tingslag	39	18	650
Östbo tingslag med staden Värnamo	20	12	450
Västra härads domsaga	33	15	550
Östra härads domsaga med staden Vetlanda .	30	16	550

Kronobergs län.

Uppvidinge härads tingslag	22	14	450
Konga härads tingslag	35	14	550
Mellersta Värends domsaga, Växjö	30	16	550
Västra Värends domsaga	28	18	550
Sunnerbo härads domsaga	36	22	650

Kalmar län.

Norra och Södra Tjusts härads domsaga, Väs- tervik	24	25	450
Sevede och Tunaläns härads domsaga, Aspe- lands härad, Vimmerby	20	21	450
Handbörds härad, Norra Möre och Stranda härads domsaga, Kalmar, Oskarshamn	25	24	550
Södra Möre härads domsaga	26	18	450
Ölands norra mots tingslag med staden Borg- holm	63	12	850
Ölands södra mots tingslag	26	12	450

Gotlands län.

Gotlands norra härads domsaga, Visby	57	19	850
Gotlands södra härads domsaga	48	18	750

	Jordbruks- boställen.	Präst- gårdar.	Arvoden.
<i>Blekinge län.</i>			
Östra härads domsaga, Medelsta härads domsaga, Karlskrona, Ronneby	20	22	450
Bräkne härads domsaga, Listers härads domsaga, Karlshamn, Sölvesborg	18	17	450
<i>Kristianstads län.</i>			
Ingelstads och Järrestads härads domsaga, Simrishamn	57	18	850
Gärds och Albo härads domsaga	37	14	550
Villands domsaga, Kristianstad	26	11	450
Östra Göinge domsaga	21	9	450
Västra Göinge domsaga med staden Hässleholm	43	12	650
Norra Åsbo härads domsaga, Ängelholm	27	9	450
Södra Åsbo och Bjäre härads domsaga	23	11	450
<i>Malmöhus län.</i>			
Luggude härads domsaga, Hälsingborg	52	17	750
Rönnebergs, Onsjö och Harjagers domsaga, Eslövs tingslag (staden Eslöv), Landskrona	71	20	950
Torna och Bara härads domsaga, Lund	65	21	850
Oxie och Skytts härads domsaga, Malmö, Trälleborg, Skanör med Falsterbo	78	16	1,050
Vemmenhögs, Ljunits och Herrestads härads domsaga, Ystad	70	20	950
Färs härads domsaga	27	10	450
Frosta härads tingslag	37	14	550
<i>Hallands län.</i>			
Hallands läns södra domsaga, Laholm, Halmstad	54	22	750
Hallands läns mellersta domsaga, Falkenberg, Varberg	71	26	950
Hallands läns norra domsaga, Kungsbacka	39	12	650
<i>Göteborgs och Bohus län.</i>			
Askims, Västra och Östra Hisings samt Sävedals härads domsaga med staden Mölndal, Göteborg	16	13	350
Inlands domsaga, Orusts och Tjörns härads domsaga, Kungälv, Marstrand, Uddevalla	38	27	650
Sunnervikens domsaga, Lysekil	29	20	550
Norrvikens domsaga, Strömstad	20	14	450
<i>Älvsborgs län.</i>			
Tössbo och Vedbo härads domsaga, Åmål	20	20	450
Nordals, Sundals och Valbo härads domsaga	18	17	450
Flundre, Väne och Bjärke härads domsaga med staden Trollhättan, Vänersborg	15	15	350

	Jordbruks- boställen.	Präst- gårdar.	Arvodet.
Ale härads tingslag, Vättle härads förutv. tingslag	13	11	350
Kullings härads förutv. tingslag, Alingsås . . .	18	10	350
Gäsene tingslag	19	10	450
Ås, Vedens och Bollebygds tingslag, Borås . .	19	16	450
Marks domsaga	25	15	450
Kinds härads tingslag	25	18	450
Redvägs härads tingslag, Ulricehamn	18	9	350
<i>Skaraborgs län.</i>			
Åse, Viste, Barne och Laske härads domsaga	37	20	650
Kinnefjärdings, Kinne och Kållands härads domsaga, Lidköping	49	22	750
Skånings, Vilske och Valle härads domsaga, Skara	46	23	750
Vartofta och Frökinds domsaga med staden Tidaholm, Falköping	54	21	750
Gudhems och Kåkindes härads domsaga, Skövde, Hjo	33	17	550
Vadsbo södra domsaga	32	17	550
Vadsbo norra domsaga, Mariestad	26	18	450
<i>Värmlands län.</i>			
Färnebo härads tingslag, Filipstad	7	5	250
Ölme, Visnums och Väse härads tingslag, Kristinehamn	13	11	350
Mellansysslets domsaga, Nyeds härads tingslag, Karlstad	16	11	350
Södersysslets domsaga	16	15	350
Nordmarks härads domsaga, Jösse domsaga med staden Arvika	21	14	450
Fryksdals härads domsaga	12	11	350
Älvdals härads övre tingslag, Älvdals härads nedre tingslag	5	5	250
<i>Örebro län.</i>			
Östernärkes domsaga, Örebro	35	22	550
Västernärkes domsaga, Askersund	31	23	550
Nora domsaga, Nora	14	10	350
Lindes domsaga, Lindesberg	9	8	350
<i>Västmanlands län.</i>			
Västmanlands västra domsaga, Arboga, Köping	43	15	650
Västmanlands norra domsaga	21	13	450
Västmanlands södra domsaga, Västerås	45	19	650
Västmanlands östra domsaga, Sala	39	21	650
<i>Kopparbergs län.</i>			
Hedemora domsaga med staden Avesta, Hede- mora, Säter	15	16	350

	Jordbruks- boställen.	Präst- gårdar.	Arvoden.
Falu domsaga, Falun	13	16	350
Västerbergslags domsaga med staden Ludvika	8	9	250
Nås och Malungs domsaga, Särna och Idre tingslag	11	15	350
Nedansiljans domsaga	14	14	350
Orsa tingslag, Mora tingslag, Älvdals tingslag	11	13	350
<i>Gävleborgs län.</i>			
Gästriklands västra domsaga, Gästriklands östra domsaga, Gävle	17	25	450
Ala tingslag, Bollnäs domsaga, Söderhamn . .	18	24	450
Enångers tingslag, Norra Hälsinglands dom- saga, Hudiksvall	18	19	450
Västra Hälsinglands domsaga	9	12	350
<i>Västernorrlands län.</i>			
Medelpads västra domsaga	10	10	350
Medelpads östra domsaga, Sundsvall	12	17	350
Ångermanlands södra domsaga, Härnösand . .	13	13	350
Ångermanlands mellersta domsaga med staden Sollefteå	11	12	350
Ångermanlands västra domsaga	9	10	350
Nättra och Nordingrå domsaga	9	10	350
Själlevads och Arnäs domsaga, Örnsköldsvik .	10	11	350
<i>Jämtlands län.</i>			
Jämtlands östra domsaga, Östersund	17	14	350
Jämtlands norra domsaga	16	15	350
Jämtlands västra domsaga	15	13	350
Härjedalens domsaga	11	11	350
<i>Västerbottens län.</i>			
Västerbottens södra domsaga, Umeå domsaga, Umeå	12	17	350
Västerbottens mellersta domsaga, Västerbottens norra domsaga, Skellefteå	17	21	450
Västerbottens västra domsaga	12	14	350
<i>Norrbottens län.</i>			
Piteå och Älvsby tingslag, Piteå	5	7	250
Arvidsjaurns lappmarks tingslag, Arjeplogs lapp- marks tingslag	2	2	250
Nederluleå tingslag, Överluleå tingslag med staden Boden, Luleå	6	5	250
Kalix domsaga	6	7	250
Torneå domsaga med staden Haparanda	8	9	250
Gällivare domsaga, Jockmocks lappmarks tings- lag	6	6	250
		<hr/>	
		Summa	62,000

Slutsumman 62,000 kronor understiger sålunda med 3,500 kronor det av departementschefen år 1925 beräknade beloppet 65,500 kronor. I själva verket blir kostnadsskillnaden än större än av nämnda siffror framgår, enär rese- och traktamentsersättningarna måste bli avsevärt lägre med hänsyn till de nuvarande mindre tjänstgöringsområdena än som förutsatts skola bli fallet i propositionen, där man utgick från betydligt större distrikt med därav följande mera tidsödande och kostsamma resor.

Särskilda tillämpningsbestämmelser beträffande nämndsordförandenas avlöning torde bli erforderliga, bland annat för reglering dels av ordförandens avlöning i de fall, som visat sig undantagsvis förekomma, då en och samma person erhållit uppdraget att vara ordförande i mer än ett tjänstgöringsdistrikt, och dels av vikariatsersättningen då ordförandens ersättare är inkallad till tjänstgöring.

Det förslag som, på sätt ovan berörts, i ärendet väckts därom att den betalning, som tillkomme boställsnämnden eller dess ordförande, skulle förskjutas av länsstyrelsen, saknar väl ej fog, men det har synts kollegiet, att behovet av en föreskrift i sådant hänseende icke kan anses mera allmänt känt, enär detsamma framhållits allenast i ett fåtal yttranden. Kollegiet anser sig på grund härav icke hava anledning att för egen del upptaga förslaget i fråga.

Efter att hava erinrat, att för genomförandet av den föreslagna anordningen med särskilda arvoden till nämndsordförandena fordrades hänvändelse till riksdag och kyrkomöte, varför lösningen av denna angelägna fråga enligt kollegiets mening icke syntes kunna äga rum under de närmaste åren, yttrar kollegiet vidare:

Den av Arthur Gustafson m. fl. boställsnämndsordförande gjorda framställningen, vilken torde få förstås som avseende en interimistisk lösning av frågan, synes med hänsyn till nyss angivna omständighet förtjäna beaktande. Därvid torde få erinras därom att länsstyrelsen i Vänersborg tänkt sig att den av länsstyrelsen i Linköping föreslagna anordningen skulle kunna införas som ett provisorium i avvaktan på ersättningsfrågans slutliga lösning, vilken av den förra länsstyrelsen förordades skola ske efter andra grunder. Detta synes dock kollegiet ej låta sig göra. I överensstämmelse med den mening, som uttalats av överståthållarämbetet anser kollegiet, att varje fråga om beredande åt nämndsordförande för hans uppdrag med syner och besiktningar av ersättning utöver vad den ecklesiastiska boställsordningen uttryckligen anger kräver medverkan av de lagstiftande myndigheterna. Ett tillmötesgående av den av Arthur Gustafson m. fl. gjorda framställningen synes på grund härav icke kunna ske i vidare mån än genom tillerkännande av tjänstbrevs rätt åt nämndsordförandena, varjämte nämndsordförandenas uppmärksamhet lämpligen synes kunna genom särskild kungörelse fästas därpå, att deras skyldighet att själva ombesörja utskrift av protokoll rörande besiktningar och syner för närvarande är begränsad. Kollegiet har härovan i annat sammanhang angivit vari denna begränsning består och får i anslutning härtill uttala att åt den ifrågasatta kungörelsen synes kunna givas det innehåll, att protokoll över ekonomiska besiktningar och syner, som förrättas av ecklesiastik boställsnämnd eller dess ordförande, skall snarast möjligt och senast i god tid före besvärstidens utgång av nämndsordföranden insändas till länsstyrelsen,

som det åligger att omedelbart insända bestyrkt avskrift därav till övriga vederbörande.

Kollegiets yttrande utmynnar i en hemställan, att Kungl. Maj:t måtte

dels bevilja tjänstebrevsrätt beträffande försändelser, som avlämnas till postbefordran från ordförande i ecklesiastik boställsnämnd i ärenden rörande nämndens befogethet,

dels föreslå riksdagen och kyrkomötet antaga förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § lagen om kyrkofond den 9 december 1910 (nr 141 s. 37), avseende införande i paragrafen av ett nytt moment 10, av innehåll att av kyrkofonden skall utgöras arvode åt ordförande i ecklesiastik boställsnämnd med belopp, som av Konungen bestämmes,

dels i händelse av bifall härtill meddela härav betingade bestämmelser, bland annat om upphörande av giltigheten av den i 37 § 2 mom. ecklesiastika arrendeförordningen meddelade bestämmelsen att för uppsättning och expediering av yttrande och förslag, varom förmåles i 4 §, nämndens ordförande, när för uppsättningen kräves arbete utöver resdagen, äger tillgodoräkna sig ett belopp, motsvarande traktamentsersättning för en dag,

dels ock genom allmän kungörelse förklara, att det tillsvidare skall vara ordförande i ecklesiastik boställsnämnd medgivet att på det sätt ombesörja expediering av protokoll över ekonomiska besiktningar och syner, som av nämnden eller dess ordförande förrättas å ecklesiastikt boställe eller prästgård, att han äger snarast möjligt och senast i god tid före besvärstidens utgång insända protokollet till länsstyrelsen, som det åligger att omedelbart insända protokollet eller bestyrkt avskrift därav till övriga vederbörande.

Departementschefen.

Den i ärendet förebragta utredningen synes mig giva vid handen, att den boställsnämndsordförandena för närvarande tillkommande gottgörelsen stundom icke bereder dem full ersättning för de med uppdraget förbundna direkta utgifterna och knappast någonsin kan anses innefatta skäligen ersättning för själva arbetet. Under sådana omständigheter måste det givetvis möta stora svårigheter för länsstyrelserna att för dessa nog så krävande och ansvarsfulla poster förvärva skickliga och i övrigt lämpliga innehavare. Om inga åtgärder vidtagas i syfte att bereda nämndsordförandena en efter deras arbetes art och omfattning bättre avpassad ersättning, kan man därför befara, att den år 1925 nyskapade organisationen icke kommer att kunna fylla de krav, som måste ställas på densamma. Vid sådant förhållande är jag — trots att man givetvis måste hysa viss tvekan att redan efter så kort tid ifrågasätta ändring på denna punkt i 1925 års beslut — beredd att tillstyrka åtgärder i nyssnämnda syfte.

Rörande gottgörelsens beskaffenhet ansluter jag mig till de förslag, som av kammarkollegiet i ärendet framställts. Sålunda anser jag mig böra förorda, att nämndsordförandena tillerkännas fast årligt arvode ur kyrkofonden bestämt till sådant belopp, att det kan anses utgöra ersättning såväl för uppsättning av förrättningsprotokoll och utskrivning därav i erforderligt antal exemplar som för skrivmaterialier och andra expenser.

Mot de av kammarkollegiet föreslagna beräkningsgrunderna för bestäm-

mandet av arvodets storlek har jag i stort sett intet att invända. Dock torde möjligen vissa modifikationer visa sig påkallade, särskilt i distrikt med endast några få boställen, i fråga om vilka ett mindre belopp än vad kammarkollegiet tänkt sig synes kunna med fog ifrågasättas. Sammanlagda arvodesbeloppet för nämnsordförandena torde, under förutsättning att distriktens antal ej undergår någon ökning, icke behöva överstiga den av kollegiet beräknade summan 62,000 kronor.

Kyrkofonden torde som bekant väl äga förmåga att bära här ifrågavarande utgift. Jag tillåter mig allenast hänvisa till de av statskontoret utgivna så kallade fondredogörelserna för de senare budgetåren.

Det torde bära tillkomma Kungl. Maj:t att bestämma arvodesbeloppens storlek.

För att arvodena skola kunna utgå ur kyrkofonden kräves ändring i kyrkofondslagen. Detta torde bära ske genom införande i 6 § av ett nytt moment, det tionde, av den lydelse nedan omförmälda förslag visar.

Proposition med förslag till dylik ändring i kyrkofondslagen torde bära föreläggas den nu samlade riksdagen, och är det min avsikt att, därest förslaget vinner riksdagens bifall, sedermera underställa detsamma kyrkomötets godkännande. Den ifrågasatta lagändringen torde i följd härav bära träda i kraft den dag, som Konungen äger bestämma.

På sätt kammarkollegiet erinrat torde tillerkännandet av fast arvode åt boställsnämnsordförandena betinga vissa ändringar i ecklesiastik arrende-förordning, varjämte utfärdandet av vissa andra bestämmelser i samband därmed torde bära äga rum. Då emellertid dessa frågor icke äro av beskaffenhet att bära föreläggas riksdag och kyrkomöte, torde jag icke nu bära ingå på desamma.

Föredragande departementschefen uppläser härefter förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § i lagen om kyrkofond den 9 december 1910 (nr 141 s. 37) samt hemställer, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Vad föredragande departementschefen sålunda anfört och hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten gilla och godkänna, samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

H. B. Hammar.